

[Time: 3 Hours]

[Marks:100]

Please check whether you have got the right question paper.

- N.B:
1. All questions are compulsory.
 2. Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Answer in **one or two** sentences.

(20)

- a) Define a Bill of Exchange.
- b) What is truncated cheque?
- c) Who is a "holder in due course" under N.I. Act?
- d) What is Negotiation under N.I. Act?
- e) What are cheques specially crossed?
- f) What is the period and extended period for which a banking company can hold immovable property under B.R. Act?
- g) Name any two forms of business which a banking company may undertake in addition to the banking business?
- h) What are the assets of the issue department of the RBI?
- i) What is contained in the third schedule of the RBI Act?
- j) Define "Bankers' Book" under The Banker's Books Evidence Act?

Q.2 Short notes (**any four**)

(20)

- a) SEBI
- b) DRT
- c) Inchoate stamped instrument
- d) Assets and Liabilities of Issue Department
- e) Presumption as to negotiable Instruments
- f) Different types of crossing cheques

Q.3 Attempt **any two** of the following:

(12)

- a) Draft the format of the following (Assume the facts)
 - i) Promissory Note
 - ii) Bill of Exchange
- b) State with reason whether the following instruments are inland instruments or foreign instruments:
 - i) A Bill drawn in Dubai upon a merchant in Florida and accepted payable in Florida.
 - ii) A Bill drawn in Mumbai on a merchant in Karnataka but endorsed in Switzerland.
 - iii) A Bill drawn in Mumbai on a merchant in Karnataka and accepted payable in Switzerland.
- c) Whether the Bank is justified in refusing the payment of a cheque in the following conditions. Give reasons.
 - i) A cheque is dated 01.03.2018 and presented for payment on 25.02.18.
 - ii) A cheque is dated 01.03.201 and presented as for payment on 01.07.2018.

iii) The amount of the cheque written in words as Rs. Five lakhs only whereas in figures Rs.50,000/-.

Q.4 Answer the following (**Any four**)

(48)

- a) Compare and contrast Promissory Note, Bill of Exchange and Cheque.
- b) Discuss the provisions under Sec. 138 of the N.I. Act. With regard to the procedure for filing a case for Dishonour of a Cheque.
- c) Discuss various Powers and Functions of the RBI under Sec 17 and 19 of the RBI Act.
- d) Explain the forms of business in which a Banking Company may engage in under the provisions of Banking Regulations Act 1949 (Sec 6).
- e) Crossing of cheques under N.I. Act.
- f) Composition, Management of Central Bank and local Boards of RBI.

[वेळ: 3 तास]

[गुण: १००]

- पूर्व सूचना: १) सर्व प्रश्न अनिवार्य.
२) योग्य तिथे संदर्भित न्यायनिर्णय लिहा.
३) उजवीकडे नमूद अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील प्रश्नांची प्रत्येकी दोन-तीन वाक्यात उत्तरे लिहा.

(२०)

- अ) 'हुंडी' / 'विनिमयपत्र', व्याख्या लिहा.
ब) 'कापलेला / कटलेला धनादेश' म्हणजे काय?
क) विनिमय संलेख कायद्यांतर्गत यथावधिधारक / नित्यक्रमातील धारक म्हणजे कोण?
ड) विनिमय संलेख कायद्यांतर्गत विनिमय म्हणजे काय?
ई) कुठले धनादेश हे मुख्यतः रेखित केले जातात?
फ) बँकिंग नियमन कायद्यांतर्गत बँकिंग कंपनी किती काळासाठी आणि किती वाढिव काळासाठी अचल मालमत्ता धारण करू शकते?
ग) बँकिंग व्यवसायाव्यतिरिक्त बँकिंग कंपनी कुठले व्यवसाय करू शकते? कुठलेही दोन.
ह) भारतीय रिझर्व्ह बँक कायद्यांतर्गत जावक विभागाची मालमत्ता कुठली?
य) भारतीय रिझर्व्ह बँक कायद्याच्या तिसऱ्या अनुसूचित काय आहे?
ज) बँकर पुस्तक पुरावा कायद्यांतर्गत 'बँकरचे पुस्तक' व्याख्या लिहा.

प्र.२ संक्षिप्त टिपा लिहा. (कोणत्याही चार) प्रत्येकी ५ गुण

(२०)

- अ) सेबी
ब) डिआरटी (ऋण वसूली न्यायाधिकरण)
क) अपूर्ण मुद्रांकीत संलेख
ड) जावक विभागाची मालमत्ता आणि जबाबदारी
ई) विनिमय संलेखाशी निगडित गृहितक
फ) विविध प्रकारचे रेखित धनादेश

प्र.३ खालीलपैकी कुठल्याही दोन समस्या सोडवा.

(१२)

- अ) तथ्य / बाबी प्रमाणीत मानून खालिल नमुन्यांचा मसूदा तयार करा.
१) वचनचिठ्ठी
२) विनिमयपत्र / हुंडी

ब) कारणांसहित सांगा खालिल संलेख हे आंतर्देशीय संलेख आहेत का विदेशी संलेख आहेत?

- १) विनिमयपत्र हे फ्लोरिडाच्या एका व्यापारावर दुबईत काढले आणि फ्लोरिडात प्रदेय करण्यासाठी स्विकृत झाले.
- २) विनिमयपत्र हे एका कर्नाटक मधल्या व्यापाऱ्यावर मुंबईत काढण्यात आले पण स्वित्झर्लंडमध्ये पृष्ठांकीत झाले.
- ३) विनिमयपत्र हे एका कर्नाटकमधल्या व्यापाऱ्यावर मुंबईत काढण्यात आले आणि स्वित्झर्लंडमध्ये प्रदेय करण्यासाठी स्विकृत झाले.

क) बँक खालिल परिस्थितीत धनादेशाची रक्कम अदा करण्यास मनाई करू शकते का? कारणांसहित सांगा.

- १) १ मार्च, २०१८ च्या तारखेचा धनादेश हा २५.०२.२०१८ ला रक्कम अदा करण्यासाठी प्रस्तुत करण्यात आला.
- २) ०१.०३.२०२१ च्या तारखेचा धनादेश हा १.०७.२०१८ ला रक्कम अदा करण्यासाठी प्रस्तुत करण्यात आला.
- ३) धनादेशाची रक्कम शब्दांमध्ये रु. पाच लाख मात्र लिहिण्यात आली परंतु आकड्यांमध्ये ५०,०००/- लिहिली.

प्र.४ खालिलपैकी कुठल्याही चारची सविस्तर उत्तरे लिहा.

(४८)

- अ) वचनचिठ्ठी, हुंडी आणि धनादेश तुलना करा आणि विरोधाभास सांगा.
- ब) धनादेश अवमानित वादयाच्या दाखल करण्याशी संबंधित असलेल्या विनिमय संलेख कायद्यातील कलम १३८ च्या तरतुदींची चर्चा करा.
- क) भारतीय रिझर्व्ह बँक कायद्यांतर्गत कलम १७ आणि १९ अनुसार रिझर्व्ह बँकेचे अधिकार आणि कार्याची चर्चा करा.
- ड) बँकिंग नियमन कायदा, १९४८ कलम ६ अंतर्गत बँकिंग कंपनी करू शकणारे विविध व्यवसाय स्पष्ट करा.
- ई) विनिमय संलेख कायद्यांतर्गत धनादेश रेखांकित करणे.
- फ) मध्यवर्ती बँकेची रचना, व्यवस्थापन आणि रिझर्व्ह बँकेची स्थानिक मंडळे.
